

PROWENT (65) *sb m*

prowent (65), [**prowant**].

-en- (64), -en- (1).

o oraz e jasne, a pochylone.

sg N prowent (3). ♦ *G* prowentu (1). ♦ *pl N* prowenta (5), prowenty (5); -a *GrabPospR*, *VotSzl*; -a : -y *SarnStat* (3:5). ♦ *G* prowentów (34); -ów (25), -ow (5) *SarnStat* (25:5), -(o)w (4). ♦ *A* prowentą (7), prowenty (5); -a *PaprUp*, *VotSzl*; -y *SkarŻyw*; -a : -y *SarnStat* (5:4). ♦ *I* prowenty (2), prowentami (1); -y *VotSzl*; -y : -ami *SarnStat* (1:1). ♦ *L* prowentach (1), prowentciach (1) *SarnStat* (1:1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. *Dochód uzyskiwany z dóbr lub z tytułu zajmowanego stanowiska; przychód, zysk, intrata; proventus Calag, JanStat, Cn; annona, census, merces, redactus, redditus, vectigal Cn [proventus – roczny urodzaj, roczne żyto, pożytek, dochód Mącz 483b; – dochody Calep; dochód, intrata, prowent – proventus Cn]* (64) : Prowent. Dochod. Proventus. *Calag* 209b; KV reformowaniu Akademii Krakowskiej matki nalszy/ y dla przymnożenia prowentów Lektorów/ y przyzwania z inąd/ Lektorum y dwiemá Profelsoróm *in humanitate* czytających/ Ie⁸⁰ M. Książd Arcybiskup Gnieźnieński [...] obiecał ná tym świętym Synodzie/ fto Dukatów we złoćie z ftrony kościoła Gnieźnieńskiego *SarnStat* 197; Iesliby też był dług oycowski *super bonis minorennium* [...]/ któregooby długu pieniądmi gotowými albo z prowentów zapłacić niemogli/ tedy opiekun [...] ma wczás puścić w fummach głównych dobrá *minorennium*. *SarnStat* 582, 1148.

prowenty z czego (2): dobrá Iey Kró. M. dzierżawy y włości Bielskiej [...]. *Item*, Tykoćniński także z leśnictwem Rągrodu y Augułowá [...] / do żywotá Iey Kró. M. wolné czyniemy/ aby Iey K. M. z tych dóbr zupełné prowenty do żywotá fwego miałá. *SarnStat* 105; *GrabPospR* M.

prowentą czyje [*w tymi G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): PRzełożony nam ielt niedoftátek miałtá Krakowá/ y wynifczenie prowentów iego *SarnStat* 964; *GrabPospR* L3v; [*Respons przedm A3*].

W połączeniu z określeniem wielkości sumy pieniężnej (1): Ktemu Królowey Iey M. máią byđz dobrá w Wielkim Księstwie Litewkim/ od nas náznáczone/ y opifané/ któreby ná każdy rok prowentu/ iedenaście tysięcy/ dwieście/ y pięćdziesiąt złotych czyniły. *SarnStat* 1148.

W charakterystycznych połączeniach: przymnożenie prowentów, wyniszczenie; prowentą z dobr, z majątności; prowentu [ile] czynić, prowenty mieć (2).

Szeregi: »prowenty i majątności« (1): Bo lepiey żeby Ich M. tych odrobin ktore z ftołów ich fpadáią/ ná obronę Rzeczypoś(olitej) chętnie wfąpili/ á niżeli ie od bráciey vbożfzey wyciągáli. Gdyż infzemi prowenty y máiętnościami hoynie fą od Rzeczypośpolitey opátrzeni. *VotSzl* D2.

[»pożytki a prowenty«: á iáko máfz duřác tym [księżom] ktorzy ták fiebie z fwoimi pożytkami á prowentami/ vmilowali/ że dla nich y twoiey Oyczyzny y drugich Kroleřtw wywrocenia á mizernego zginienia/ zá nic sobie nie máią *Respons przedm A3*.]

Jako ostatni człón we współrzędnym połączeniu dwuczłonowym: »i inne prowenty« (1): A gđzieby malé albo żadné długi oycowskié nie były/ tám bęďzie powinien brát fćarfzy/ wyiáwfzy ná fłufzne potrzeby fwé naklády y wydatki/ czynífz y inné prowenty/ które przychodzą z onych dóbr/ wiernie ku zapłáceniu takowych máłych długów obróćić *SarnStat* 593.

Wyrażenie przyimkowe: »dla prowentów« (1):

~ Szereg: »dla prowentów i dobrego mienia« (1): Ale kto dla prowentow y dobrego mienia/ łzáfówanie dułz ludzkich bierze [...] / nie tylo Bożey miłości znáku włobie nie ma/ ale łprołnym naymitem y świętokraycą łię łtaie. *SkarŻyw* 238. ~

Przen (1) : Ten święty [Abramiusz] ná tę Plebanią iákie prowenty miał? dochodziły go częłte kámienie y kije *SkarŻyw* 238.

a. *Dochód państwowy (publiczny, skarbowy) i królewski* (51) : *PapRUp* I3v; Na tei ze vniesy [...] odorowali od WXL⁸⁰ woiewodztwa Kiiowskie, Wołynskie, Podłaskie, Bracławskie zkąd wielką potężność y pomoc przeciwko nieprzyadelowi WXL. miało, [...] zktolemi Prouincyami y skarbowi Litewskie^{mu} niemało Prouentow ubelo. *ActReg* 40; OKoło opatrzenia Stárołtów y Dzierżawiec [...] náyduiemy zá ráđą Senatu Koronného/ y pozwoleniem Połtów ziemikich: iż ze włzytych prowentów przez Rewizory [...] rewidowánych y łzacowánych/ ma byđż naprzód odłączona piąta część/ która žeby do trzech części náłzych przyłączoną byłá. *SarnStat* 104; PO káždého Stárołty/ Dzierżawce/ Celnika/ Mytniká/ Zupniká śmierci/ pan Podłkárbi Koronny/ zá rołkazaniem náłzym połłác ma dla vczyniienia Inwentarzá/ y dla opátrzenia prowentów *SarnStat* 342; NA mieylce y czas opiłny pan Podłkárbi Koronny y Deputáci ziáchác łie máia/ [...] y miełżkác táł trzy niedźiele łpełná dla odbieránia tych prowentów. *SarnStat* 362; Liczbę czynić z tych prowentów máia ná Séymie Wálnym [...] przed námi y Ráđami Koronnémi/ y Połty Ziemłkimi/ Pan Podłkárbi Koronny y Deputáci *SarnStat* 364, 7, 354, 361, 362 *marg* [3 r.], 363 [2 r.] (16); K temu ná káždy kwártáł y ná pewne czály/ áby łię włzyłcy z powinności *et sub certa poena de falaria detradenta* ziełdżáli y potrzeby łkárbowe odpráwowáli. Zordinowawłzy táł dobrze te prowentá/ žeby ná káždy czas odbierác co mieli. *VotSzl* Ev.

prowenta czego [= z czego] (2): *SarnStat* 965; a ich [dóbr *Rzeczypospolitej* włzytki prowentá žeby ná trzy części przykładem Stárołtw Inłanłkich rozdzielono y poráchowano. *VotSzl* D.

prowenta z czego (6): A my ná w wiązánie dżierżaw onych/ z których prowent nie iełt wydan/ tákże ná odięćie Zup/ Cél/ Myt/ y innych włzytych [...] dochodów/ z którychby czwartéy części nie oddano/ połżlemy: y przedsię o niewydánié czwartéy części/ [...] pozwiemy *SarnStat* 364, 413, 1202, 1205. Cf »prowenta z dóbr«.

prowenty(-a) czyje, czego [*w tym: G sb* (14), *ai* (2)] (16): Przetosz za odełciem tych Prowincyi y zavmnieyszeniem Prouentow Skarbu W.X.Litew^{skiego} nagrody potrzebuiemy. *ActReg* 41; Mytá łtaré máia byđż wolné/ áby z nich prowenty łkárbu Wielkiego X. Litewłkiego dochodziły *SarnStat* 107; Száfowác témi prowenty tego łkárbu połpolitého/ Pan Podłkárbi Koronny ma z Deputaty *SarnStat* 362; Formá pozwów o łkárbowé prowenty od Inłtigatorá. *SarnStat* 412, 1029, 1203. Cf *Wyrażenia*.

W połączeniach szeregowych (2): Lecz iż ten łkár/ dobrá y prowentá onerámi y iurgelty łá ściśnioné: przetóz onych ná przyłżłym piérwłzym Séymie cognicyą mamy vczynić *SarnStat* 97; DOchody/ pożytki/ prowentá włzyłkié y włzelákié/ táł z Stárołtw/ Dzierżaw/ Cél/ y inych włzelákich/ włzyłcy Stárołtowie/ Dzierżawcy/ y Mytnicy/ łkárbowi náłżemu należące: iedného roku do łkárbu Koronného [...]: á drugiego roku záraz do łkárbu Wielkiego Księłtwá Litewłkiego/ [...] dáwác będą powinni *SarnStat* 1202.

W charakterystycznych połączeniach: *prowenta(-y)* *naznaczone* (2), *(o)szacowane* (2), *rewidowane*, *skarbu* (*skarbowe*) (5); *prowenta z ceł*, *z dzierżaw* (5), *z starostw* (3); *chowanie prowentów*, *odbieranie* (*odebranie*) (5), *opatrzenie* (2), *rejestra*, *szafowanie* (*szafunek*) (2), *umniejszenie*; *liczba z prowentów* (2); *odbierać prowenta(-y)*, *zordynować*; *szafować prowentami*.

Zwrot: »*prowenta* (od)dawać (*a.* wydać); *prowent(a)* odda(wa)ne (*a.* wydan); odda(wa)nie *prowentów*« [*szyk zmienny*] (3;5;2): Mleýłce ku oddawaniu y chowaniu tych *prowentów*/ poštánawiamy zamek Ráwłki. *SarnStat* 362; KSięgi máią mieć iedné/ w które kwity wšyťtki wpifowane máią bydź/ y tám oštáwac przy *prowenćiech* oddanych *SarnStat* 362; y ták zázwdy czáfy wiecznémi *alternatim* [*dochody*] oddawané bydź máią/ pod vtráceniém Stároštwa/ Dzierżawy/ ieřliby których Stárořtá/ álbo Dzierżawcá zá który rok *prowentów* do którego řkárbu nie wydał. *SarnStat* 1202; Których *prowentów* tak do řkárbu nářzého/ iáko y ná obronę ná tám téy *provinciiey* náznáczonych/ to ieřt dwu częřci/ My/ y řuccęřorowie nářzy *iam ex nunc* oddáwac nie bęđziem mogli/ iedno trzećią częřć *SarnStat* 1203, 360, 362 *marg*, 364, 413, 1202; A iřby tym rychley y řpráwiedliwiey/ te *prowentá* ktoreby były náznáczone do tego řkárbu Rzeczypořpolitej oddawáne były: tedyby tego potrzebá/ řeby ři wřzyřcy ktorzyby ábo nierychłó/ ábo niedbále/ to co powinnořć ich nieřie/ czynili/ ná Trybunał/ [...] pozywáni y przed inřzymi řpráwami řáđzeni bywáli *VotSzl* E2.

Wyrażenia: »*prowenta z dóbr*« (2): Iř przez té przeřłé czáfy/ [...] dla wielkiego zátrudnienia/ które w Koronie bywáło/ przyřđ nigdy niemogłó do řtáteczného wyřłuchánia liczby y záwářcia ich/ z řzáfunków Poborowych y Quářciáných/ y iákichkolwiek pořpolitych Kontribuciy vchwalonych. tákże *prowentów z dóbr Rzeczypořpolitey tempore Interregni* wolnych *SarnStat* 413, 1206.

»*prowenta* *krolestwa*, *krolewskie*, *stolice krolewskiej*« = *proventus Regni JanStat* (4:1:1): Tákże řzláhcicowi/ któryby bąđ w Quářcie/ bąđ w iákich innych *prowentách* królewřkich/ máiętnořć řwá řiemřką puřcił/ wolno bęđzie do wykupná *inter causas officii* ná Tribunal pozwác. *SarnStat* 7, 333 [*idem* (3)], 337, 368, 382, 1129.

»*prowenta(-y)* stołu (krolewskiego)« = *dochody z dóbr ziemskich naleřących do króla, przeřnaczone wýłácznie na potrzeby dworu i skarbu nadwornego* (4): Tenře proces ma bydź záchowány w W. X. Litewřkim/ tylko o *prowentá* řtołu nářzého. *SarnStat* 7; áby wřzyřtkie *prowenty* Stołu nářzého Królewřkiego/ ná wřzelákim mieyřcu bęđące pańřtw Korony Pořłkiéy/ z których tá czwarta częřć ieřt oddzieloná/ do řkárbu nářzého/ á do rąk iego [*Podskarbiego Koronnego*] były oddawáne *SarnStat* 360, 6, 437.

Szereg: »*dobra i prowenta*« (1): Rewizory do wřzech dóbr nářzych [...] wyřýłamy [...] / rewidowác y inwentowác *dochody* [...]: wřzelákich dóbr y *prowentów* Stolicy nářzey Królewřkiéy *SarnStat* 1129. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»*prowenty*, *dochody*« (1): które *prowenty*/ *dochody*/ wřzyřtkich zamków przez Rewizory álbo Luřrátory bęđą ořzácowane/ y ná trzy częřci pođzieloné *SarnStat* 1203. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»*skarby i prowenta*« = *thesauri et proventus JanStat* (4): Iř ácz z powinnořci Krolewřkiej řczodrořliwořci/ ku wřzyřtkich poddáných pożytku y rozmnořeniu/ oko opátrnořci mielibyřmy

mieć: wżákże wietřzą pilność około rozmnożenia łkárków/ y prowenów Królestwá nálezego/ mieć przyřtoi *SarnStat* 333 [*idem* (3)] 337, 368, 382. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Jako ostatni człón we współrzędnych połączeniach dwuczłonowych: »(i) inne (a. insze) prowenta« (3): CZás ku znořzeniu téy Czwartéy części/ y innych prowentów/ Swiętki. *SarnStat* 362; ZÁ co my łáfkę nálezę páńfką onym pokázuiąc/ łzos cáły/ y inřzé prouentá Conribuciiéy nálezéy/ któreby z Vniwerřátu Séymu ninieyřzého do łkárbu nálezego/ álbo więc Száfářzóm źiemie onéy przyřdź miáły. Miáłtu temu [...] dáruiemy y odpuřczamy. *SarnStat* 965, 7.

2. Zaopatrzenie; żywność (1) :

Szeregi: [»prowanty, szpiże«: żebyřcie łobie prowanty/ łzpiże/ w gumnach/ w łzpichłirzach/ czářów tych obřitořci záchowáli *WajsProgn* B.]

»prowenty i żywność« (1): [*urząd wojewody*] Rząd Powiátowy w Powiećie łwym zÁwodźić/ y onégo z pilnością przeřtrégáć/ iáko Prowentów/ y żywnořci *SarnStat* 230.

Synonimy: prowizyja; **1.** *dochód, intrata, krescencyja, pożytek, urodzaj, zysk; 2.* *opatrzenie, spiza, żywność.*

MPi